

Lesarabrøv**Verða tey arbeiðstøku pariur?**

Tít, okkara lögtings- og landsstýrismenn, hava stýrt, og hvørji eru tit, sum nú atla tykkum at hava makt yvir lívi og deyða hjá so stórum parti av Føroya fólki, tey arbeiðstøku, sum er fylgjan av tykkara stýring uttan nakran sum helst eftirtanka?

Tít vóru fólkavald til stýra hesum samfelagi. Men hvør hevur givið tykkum makt yvir lívi og deyða?

Skaldið kvøður um dæm, og tykir mær at tey arbeiðstøku eru at samanbera við dæm, i tykkara verð mettt okkurt.

Og dæm hann stendur í va, og hann hevur ymsan lit. Vit hava væl loyvi at líva her líka so væl sum tit.

Fyri at eingin misskiljing og skeivleikar skulu taka seg upp um ábyrgd teirra fólkavald, stýrandi umboð okkara, – so er at siga, at tað finst einki politiskt verndarskyli, hvørki fyri landsstýrið ella Løgtingsins arbeiðsámalanevnd, ið er nýttligt skjól fyri óðugnskap og líkasælu.

Og langt minni fyri tað stýri, sum var valt av partnaðinum á arbeiðsmarknaðinum og landsstýrinum at umsita hesa rammulóg, sum fekk heitið Arbeiðsloysisskipanin.

Ta rammulógir nú bert skulu lúka nakrar fyrirlis loysir, sum so skal arbeiðast viðari við, so er henda privata tryggging, arbeiðsloysisskipanin, undir alt lágmark av ábyrgdarloysi, líkasælu og sum so mangar heimagjörðar lógir i okkara samfelag hvørki høvdi ella hali, – men felags fyrir tykkum, ið hava við hesa skipan at gera, er henda forðomda líkasælan, manglandi samhugi við mannalagnum og so sjálvandi tað óngantið svikjandi og vælkenda ósemjutrøllið, ið skorar seg partanna millum, og sum nú, aftur einferð er vaksandi portnum yvir høvdið.

Undirgravandi virksemi við atliti til ótta hjá avism myndugleika fyri at fáa niðurstetta makt og megi, – er asosialt og ábyrgdarleys, og enn eitt eyðkenni fyri fávitsku, hjálparloysi, og totalan mangel av tí eginleika, at hava evnini at kenna eina ávæking, egið sjálvsirði, ta tað er av stórum tydingni fyri ein sjálan, ta man er komin til mans.

Tey gomlu tosaðu um mansmót, tað er nokk ikki gott lagn i okkara javnrættindartíðum, sum tað enn, i okkara lita samfelagi, er tilegnað kallikini at eiga, kanska einarettin til henda eginleikan i bókstaviglari skiljing.

Her skal vera gjørt greitt, og prógar okkara samfelag tað i dag, at so er ikki, – henda dygdin, mansmót, livir vónandi enn i okkara lita landi anno 1993; um henda dygd er sera ring at fáa eyga á, so var hon helst tilfutað bæði til kvænnkyn og til kallikyn.

Og eins og mansmót er ein dygd, er størsta dygdin, ið eitt menniska eigur, eginleikin at duga at skynja á, hvat sum er sosialt og hvat sum er asosialt. Nu so avísar asosialar kreftir i okkara landi hava tíkið sær myndugleika yvir at ráða, og

velja mannalagnur út, og til einkisgera hesar, – so er tað at ein kann spyrja: «Eiga vit ikki øll lívins rætt?»

Eiga vit herbygdandi fýroyingar ikki okkara part av tí blokkstuðuli, sum verður okkum øllum utgaldin, frá tí danska ríkisskassanum, at reka samfelagið Føroyar við?

Hava nokur fólk meira rætt til henda stuðul enn onnur? Tað veri seg arbeiðstøka ella tey betur stillaðu, sum hava arbeiði, og viðhvørt fleiri arbeiðir fyri sama fólk.

Hvør er tað føroyska samfelagið?

Hoyra tey arbeiðstøku ikki við i tí føroyska samfelagnum?

Halda tit stýrandi, at Føroya fólk munnu vera samd við tykkum i, at fólknum sum heild tørvar allar landsins prestisju- og luksus-servicefunktionir, ið samfelag okkara knógvar undir, fram um tað dagliga, so sum mat, klæðir, ljós, hita og eitt heim at búgva i, – ti sum nú er, er bara ein kampur fyri at yvirlíva hjá stórum parti av fólknum, sum enn búleikast i hesum so eyðrænda landi.

Pinochet og hansara stýri er nógv umrøtt um allan heimin, og ikki fyri tað dygdargóða, og skuldi tit ikki verð nokur fyrmynd fyri nakað stýri, og sjálvt um stýrshatturin ikki i øllum føri er tann sami, so bera úrslitini brá av tí sama og kann minna ikki sørt um okkara eigna fólkafølning av landinum undan neyð og vesaldómi i okkara móðurlandi.

«Gud mildner luften for de klippede får.» Men soleiðs sýnist ikki at vera i Føroyum, nu vit uppliva, at náttúran letur okkum fáa vetur alt árið, i ljósan vetur og i myrkan vetur; munna fólk so hava i vænti at skula sita bæði svong og i myrkri, ta náttúran sendir land okkara innaftur i tann myrka veturin?

Men minnst skulu tit stýrandi geni til, at «mennesket spør, men Gud råder».

Ta fakfelagsrøslan her hjá okkum nú bert er ein røsla, eitt fafongd, ið sær tað sum sína størstu og einastu uppgávu sum fakfórlu at taka sær av lonartrellum, og hevur gjørt sær trætur sum hovudsmað, til frama fyri teir av teirra limum ella tey, sum eru i samstarvsbóli innan fakfórluna, og sum enn hava arbeiði, uttan atliti til lonarupphædd, – so kann ein undra seg ikki sørt, ti munurin á lonarupphædd er sera stórur, og yrkini kunnu als ikki samanberast, – so træstast man bara fyri at træstast, og fyri at ganga uttan um tað veruliga problem, sum er arbeiðsloysi?

Hvi drakk Jeppi?

Hvi tekur fakfelagsrøslan og teirra samstarvsbóliar ikki og brúkar eitt sindur av síni orku uppá at loysa ta uppgávu, sum tað snýr seg um, – fakfelagini eiga jú tvey umboð i stýrinum, ið arbeiðsloysisskipanina, har hoyrist stak litið frá teimum; hava tey nogmikið við teir limum, sum hava fast arbeiði?

Ellu eru tey samd i viðferðini av teimum arbeiðstøku?

Eru tey samd i at bera so i bandi, utlukkandi at træstast fyri tey, sum framvegis hava arbeiði, i mongum føri bæði maður og kona, so at tey als ikki skulu missa forvunnin rættindi ella koma ut fyri lonarmissi, er og skal øll fakfelagsorkan brúkast til eins og hjá fjalladalsfýlginum, sum stóð fast i kavafonnini inntil tað doyði i svongd?

Nei, her hjálpir einki treiskni og trætan, uttan so at fakfelagsrøslan sum heild er samd við landsstýrið og Løgtingið, og stilar fram móti at gera føroyska samfelagið til eitt KASTUsamfelag eins og i Indien, hvar tey kastuleysu, pariurnar, i okkara samfelagi tey arbeiðstøku, skulu skúgvast út úr samfelagnum og eingi rættindi hava i eigna móðurlandinum, ja kanska enn ikki hava rættin at líva.

I august anno 1993 upprennur so byrjanin til kastusamfelagið Føroyar.

Hvar tann parturin, pariurnar, av tí føroyska fólknum, sum ókonomiskt og kanska eisini sálarliga hevur størstu trupulleikarnar, hevur verið longest uttan arbeiði og ti er ringast fyri, skal so burt rangera, eins og gamalt tók koyrast út á eitt hvørt súðspor til burturkast, – ja, tankar flúgva og eru toll- og MVG fríir. Segði nakar Hitler og jødetransportar?

Okkara fólkavald umboð við lógini i hond, væl at merkja sum teir sjálvir hava smiðað, eftir forminum, við einum sindri av kunneleika til mannarettindalógina, – og fyri skomm ikki flotta teir sær við at ganga við til at forera hesum kastuleysu fýroyingnum nokur smáoyrir, so tey ikki skulu liggja og rekast fyri beinnum á fólk, har teir sjálvir og tey vælbjargaðu skulu ganga, – ti livbjarga sær fyri olussustudulin kann eingin, – men hesum hava okkara politikarar als ongan áhuga i, tað er eftir teirra metan ikki teirra høvuðpina, og slíkt, slíkar realitetir eru so fjarir i politikara yvirdimensiðneraðu tilveru, – at slíkur vesaladómur skal yvirganga fólk i okkara landi, sum tey stýrandi nú áleggja stórar fjøld av fólknum, slettis ikki er ein tilvera, sum politikara visind rúmar at fata, men eldast, tað gerast vit øll, eisini okkara genialu politikarar.

I minari verð er tað ógvuliga ivingsamt og nokk ein fortolkningssak av lógini, sum ger at okkara landsmyndugleikar hava fingið sær lógarheimildir at prioritera sum tey gera, – ti eftir mannarettindarlógini hevur einki lands stýri heimildir til at tileinkisgera fólk á slíkum hátt, men sjálvandi eru tað diktatorar, eitt nú Stalin og hansara líkar.

Og enn meira ivingsamt er tað, um danskir myndugleikar eru kunnaðir og vitandi um støðuna hjá teimum arbeiðstøku i Føroyum, og um hvussu landsstýrið hevur valt at umsita lógirnar og skvatlað biddarmilliardirnar burtur, ta tað nú eru ógvuliga ymskar frásagnir um heimildirnar, alt ifra hvørjum parti man fær frá

greiðing frá.

Formaður F. arbeiðarafelags sigur, at danski statsministerin hevur i skrivi greitt henni frá, at landsstýrið hevur fingið fulla heimild sjálvt at ráða yvir blokkinum og biddarmilliardinum.

Men frá Løgtingsumboðnum verður greitt frá, at Løgtingið hevur fingið fastar reglur at ganga eftir viðvíkjandi peningaupphæddini frá statinum.

Aftur her er trætrøllið uppá spæl, tað sekundera, og so lógið tað ljóðar eisini tað primera.

Fyri at koma til kjarnan her, – vita fólk, hvat tey tosa um?

Munnu danska ríkisstjórnin og statsministerin vera kunnað um gongdina hesum viðvíkjandi, sum nevnist Arbeiðsloysisskipan i Føryum? – Eg ivist nógv, ti mær er komið fyri oyrta, at gloymt var at samráðast við Danir um arbeiðsloysisskipanina her heima, ta umboð landsins vóru á biddaraferð. – Tað skuldi væl ikki verð av berari skomm, at Sheratonbúgvarnir úr Føroyum mettu seg vera ov finar at samráðast við Danir um tann størsta trupulleika, fýroyingar hava i dag, – nei tað var helst finan at tosa um bankarnar og bjarga teimum og tí sokallaða føroyska kapitalinum, sum helst skuldi havt verið verandi i landskassanum við frið og náðum.

Viðmerking: «skamm fái kropparnir» fyri ábyrgdarloysi og fáfongd.

Nú frættist so um orsökina til, at Føroyar i dag gerast til eitt kastusamfelag – hon skal vera tann, at ráðharrin, tann føroyski fyri neyð og elendigheti, sigst einki uppskott um broytingar i lógini fyri arbeiðsloysisskipanina at hava fingið frá stýrinum fyri hesa skipan. Til tað er so bert at siga:

– iðan, hevur landsstýrið ikki sjálvt umboð i hesi nevnd ella stýri, – ja, eigur sjálan formannin? – Og endaliga, er tað so ikki teir fólkavaldi i Løgtingi og landsstýri, sum eru valdir og hava ábyrgdina av landsins borgarum og samfelagnum, og ikki hvør Hanus og Janus, – og serstakliga ta tað nú er vorðin ein tann, ella tann størsti samfelagstrupulleiki, hetta land hevur, – nei, her er eingin ivi, sum kann brúkast at skúgva ábyrgdina burtur, – tað er viljin, sum drivur verkið, viljin og áhugin.

Tað er ov bíligt og undanstøkkiligt at fasthalda og framtura, at arbeiðsloysisproblem er ein privat sak, ið partarnir á arbeiðsmarknaðinum eiga og skulu loysa, teir hava ikki skapt arbeiðsloysi og samfelagstrupulleikan.

Nei, vist er tað nú ein samfelagstrupulleiki, sum okkara fólkavald Løgting hevur skyldu at taka sær av i stundini at geva sínum húsallum landsstýrismannini boð um at loysa, eins og i øllum øðrum framkomnum londum við skipaðum víðurskiptum, og hvar tað er ein postur, ið við er á landsins figgarlóg.

Nú er so tíðin farin frá undanstøkkningum, tað veri seg á Løgtingi/landsstýri, og um út framvegis hava nakað sum

helst við føroysku figgarlógina at gera meira, so byrjið við at læna tykkum eitt avrit av eini figgarlóg frá einum framkomnum landi, og nýtið hetta avrit sum fyrmynd, – við atliti til okkara fólkagrunndarlag, sum er búgvandi eftir á hesum klettum, og orku tess, til eina

skilgáða og realistiska figgarlóg.

Hetta skuldi nú verð klípt út i papp, so sjálvt ein politikari, um hann er tungur og døsinn, skuldi kunna fatað tann beiska veruleikan.

K.

J|A|S|P|I KETLAR

Teir vælumtókta ketlarnir eru á goymslu

Bæði dupultir og einkultir

Skulu tygum hava nýggjan ketil, so tosið við okkum og fáid eitt gott tilboð.

Vit hava serkønt fólk, ið geva eina skjóla og góða tænastu.

- Alt tilfar til hitaverk og sanitet fæst hjá okkum.

Umboð:

MARIA Poulsen & Co

Smyrlisvegur 8 – Tlf. 12000

Pf. D. P. Andersen

Saltangará – Tlf. 48474

Bilstereoanlegg

til sølu. Radio og bandspælari, CD-spælari, tveir forsterkarar, annr er 60x60 W og hin er 30x30 W, til sølu fyri 12.000 kr. Nýprísir er yvir 20.000 kr.

Tlf. 17124

Fólk søkist

Søkt verður eftir fólk i skógvahandil i Havn at byrja skjótast til ber.

Umsøkjari við handilsútbúgving og/ella royndum innan handil hevur fyrirmun.

Má duga at arbeiða sjálvstøðugt.

Skrivlig umsókn verður at senda til

Bill. mrk. 009

Amnesty International

Skrivstovan i Vágsbotni er opin mánadag, mikudag og friggjadag kl. 11–16. Tlf. 15816.

Blindastovnur Føroya

hevur opið mándag–friggjadag kl. 9–16. Telefonir: 18222 og 19288.